

ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ В СУЧАСНОМУ МИСТЕЦТВІ УКРАЇНИ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-630-3-11>

АТРИБУЦІЯ КАРТИН НА РЕЛІГІЙНУ ТЕМАТИКУ «ТАЙНА ВЕЧЕРЯ» В ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ ВОЛИНСЬКОГО ХУДОЖНИКА ВОЛОДИМИРА ЖУПАНЮКА

Берlach О. П.

*кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри образотворчого мистецтва,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Володимир Григорович Жупанюк заслуговує бути помітним представником мистецької еліти не тільки на Волині, але й в Україні загалом. Його творчий доробок широко відомий як на Батьківщині, так і за кордоном. Він характеризується пластичною завершеністю, виразною художньою мовою, особливим мистецьким почерком, який передає чітку життєву позицію автора.

Творчий доробок митця складає значну кількість мистецьких творів, їх поліваріантністю. Зміст його робіт на релігійну тематику має примітну особливість яка характеризується не звичним для глядача композиційним рішенням і потребує мислення, співтворчості. Художника цікавлять не лише події та факти зображуваного, а філософський сенс буття людини, трепетний зв'язок із навколишнім світом, духовне наповнення. Звідси алегоричність та багатозначність композицій.

Володимир Григорович Жупанюк народився 8 березня 1947 р. в селі Вовковій Демидівського району Рівненської області в сім'ї селян. Малювати розпочав малий Володимир ще до школи. Спеціальної художньої освіти не здобув, але його потяг до знань з образотворчого мистецтва перевершив всі здобуті ним спеціальності. Після закінчення Київського торгово-економічного інституту та армійської служби Володимир Григорович переїздить на Волинь. У тридцять років залишає набуту професію та вирішує перейти у загадковий світ художньої творчості, влаштовується працювати майстром у Волинському художньо-оформлювальному комбінаті. Допомігав у становленні мрії художника Є. Кусарук. Знань та досвіду бракувало, та почав вчитися самотужки: спілкувався з художниками, відвідував виставки тощо [1].

На кількох сторінках не можливо описати весь творчий шлях та талант майстерного волинського митця, творчістю якого захоплюються як на рідній Волинській землі, так і за межами України. Художник має значну кількість робіт на релігійну тематику, але автор наукової розвідки зосереджує увагу на аналізі вичерпно двох картин: «Тайна вечеря 1» і «Тайна вечеря 2».

До написання картин на релігійну тематику художник звернувся у 2002 році. Для Володимира Григоровича головною темою для написання своїх творів є Свята Волинь. Ця «головна тема» так чи інакше, але заповонила всю його творчу натуру останніх років, без якої подальшу творчість майстер уже собі не уявляв.

Якщо подивитися конкретику його творчості, то тут вся багатогранна палітра духовного життя Волині. Тут і православні святі, портрети, ікони, історичні події міст і сіл та окремих регіонів Волині, захист і шанування подвижників православ'я, висвітлення художніх, літературних, архітектурних пам'яток, вшанування видатних та мало відомих осіб, які зробили вагомий вклад у розвиток та розбудову Волинської землі [3, с. 141].

Вивченню іконопису Волині присвячено багато публікацій, але саме картинам на релігійну тематику, відповідно до проведеного аналізу, комплексного дослідження не проводилось.

У творчому доробку художника значна кількість робіт. У світовій художній практиці до Євангельського оповідання зверталось не одне покоління митців. Не пройшов повз цього і В. Жупанюк. Він пише картину «Тайна вечеря» у двох варіантах.

У першому варіанті «Тайна вечеря 1» (мал. 1), Христос зображений не за столом, а представлений художником на передньому плані композиції з хлібиною в руці. Тут він звертається ніби не до своїх учнів, а безпосередньо увага композиційного центру повернута на глядача. Нижче в картині представлено декілька епізодів-сюжетів. В центрі показано Різдво Христове, а нижче сюжет колядки з колядниками. У лівій частині картини – Хрещення Господнє, а під ним освячення води яке проводиться у теперішньому часі. У правій половині – Голгофа.

У другому варіанті картини «Тайна вечеря 2» (мал. 2), зображення містить проведення Тайної вечері Ісуса Христа з апостолами. Цю композицію художник написав ближче до іконографічного письма. Картину можна розділити на три частини – верх, середина і низ.

Середина виконана іконографічним сюжетом. На столі присутній хліб і чаша. Ісус промовляє свої слова про Тіло і Кров для спасіння, показуючи рукою. Вся увага зосереджена на композиційному центрі – Ісусові, лише дві особи не дивляться на нього, це Іуда Іскаріотський та Іоанн Богослов.

Мал. 1. В. Жупанюк. Тайна вечеря 1

Мал. 2. В. Жупанюк. Тайна вечеря 2

Верхня частина композиції з трьох вікон виконана (за прикладом середньовічного майстра, з пейзажами Єрусалиму), Володимир Жупанюк в першому вікні показує спомин про Берестечківську битву, та музей «Козацькі могили»; друге вікно – м. Луцьк з його історичною архітектурою: замок Любарта, Покровська та Хрестовоздвиженська церкви, будинок Пузини; третє вікно – демонстрація храмів Успенського собору Володимира та обриси монастиря оборонного значення в селі Зимне.

Третя частина, нижня – різнопланова, але також трьохкомпозиційна. Права – результат зради Ісуса Христа його учнем Іудою привела до смерті Господа Ісуса Христа, що відтворено художником на картині у вигляді Розп'яття; середня нижня частина середня – глечик для води з рушником, що символізує умивання ніг; третя нижня ліва – Євхаристичний канон, спомин Тайної Вечері. Художник тут зображує таїну Причастя, яку виконує українська святково одягнена сім'я [3, с. 142].

Живопис картин виконаний олійною фарбою на полотні. Риси постатей в картині відповідають пропорційним співвідношенням написані дрібними роздільними мазками. Дослідження фарбового шару виявило нечіткий підготовчий малюнок. Одяг Ісуса Христа та його учнів переданий досить виразно за рахунок підсиленої пишності та динамічного розподілу об'ємів драперії. Під час написання картин проаналізованого типу, можна стверджувати, що художник апелював до західноєвропейських гравюр.

Колорит живопису картин на релігійну тематику «Тайна вечеря 1», «Тайна вечеря 2» побудований на дзвінкх фарбах, вміло збалансованих за допомогою ритмічного розподілу кольорів.

Таким чином, у процесі атрибуції картин на релігійну тематику В. Г. Жупанюка «Тайна вечеря 1» і «Тайна вечеря 2» зіставлялися технологічні прийоми та технічні засоби, аналіз фактури фарбового шару та колориту.

Робота з бібліографічними джерелами дозволила встановити розмір картини «Тайна вечеря 1» – 60x80 см., та дату написання художником 2005 р.

Картина «Тайна вечеря 2» – розмір 160x20 см., дата написання 2012 р. Замовником виступав владика Луцький і Волинський Михаїл для Троїцького собору.

Література:

1. Клімчук В. Освіту художнику дав Усевишній. *Волинські єпархіальні відомості*. № 3 (88) березень 2012.
2. Корецька К. У майстерні художника. *Народна трибуна*. № 45, 16 червня 1993.
3. Патлянь С. Чарівний пензлик в руках маестро. Луцьк : ПП «Волинська друкарня». 2022. С. 141–143.